

Suomen kehityspoliittinen toimenpideohjelma

**Luonnos
3.1.2012**

Sisällys

Yhteinen vastuu, yhteinen etu

I Suomen ihmisoikeusperustainen tapa toimia

- a. *Demokraattinen omistajuus ja vastuullisuus*
- b. *Tuloksellisuus ja vaikuttavuus*
- c. *Avoimuus*
- d. *Johdonmukaisuus*
- e. *Keskittyminen vähiten kehittyneisiin maihin*
- f. *Kehityspolitiikan ja -yhteistyön muodot ja kanavat*
- g. *Määrärahat ja voimavarat*

II Läpileikkaavat periaatteet

*Sukupuolten tasa-arvo
Ilmastokestävyys
Eriarvoisuuden vähentäminen*

III Kehityspolitiikan tavoitteet

Tavoite 1: Ihmisoikeuksia kunnioittava, demokraattinen ja vastuullinen yhteiskunta

Tavoite 2: Osallistava ja työllistävä vihreä talouskehitys

Tavoite 3: Luonnonvarojen kestävä hallinta ja kokonaisvaltainen ympäristönsuojelu

Tavoite 4: Inhimilliset voimavarat

Humanitaarinen apu

Yhteinen vastuu, yhteinen etu

Kehityspolitiikka on keskeinen osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, jonka tavoitteina ovat kansainvälisen rauhan ja vakauden, oikeudenmukaisuuden ja kestävä kehityksen vahvistaminen sekä oikeusvaltioperiaatteen, demokratian ja ihmisoikeuksien edistäminen. Suomi on sitoutunut YK:n vuosituhatjulistuksen kehitystavoitteisiin, joiden päämäärä on äärimmäisen köyhyyden poistaminen. Lisäksi Suomi edistää köyhien aseman vahvistamista ja eriarvoisuuden vähentämistä sekä tähtää köyhyyden absoluuttiseen vähenemiseen. Kehityspolitiikalla ja -yhteistyöllä edistetään näitä tavoitteita keskinäisriippuvaisessa ja alati muuttuvassa maailmassa, jossa ihmisarvoinen elämä ei ole kaikille itsestäänselvyys. Näin rakennetaan perustaa myös suomalaisten omalle turvallisuudelle ja hyvinvoinnille nyt ja tulevaisuudessa.

Viime vuosina maailma kokonaisuudessaan on vaurastunut ja kehitysmaiden taloudelliset näkymät ovat monipuolistuneet. Samalla kuitenkin eriarvoisuus maiden sisällä ja välillä on kasvanut. Inhimillisen kehityksen mittareilla etenkin Saharan eteläpuolinen Afrikka on jäänyt jälkeä. Vaikeimmassa tilanteessa ovat vähiten kehittyneet maat sekä konflikteista ja ympäristön vaurioitumisesta kärsivät hauraat valtiot. Väestönkasvu, nuorisotyöttömyys, globaali muuttoliike, kaupungistuminen, ruokakriisi ja ilmastonmuutos luovat lisähaasteita kehitysmailla.

Myös globaalihallinta, kansainväliset valtasuhteet ja kehitysarkkitehtuuri ovat rakentumassa uudelleen. Perinteisten toimijoiden rinnalla vaikuttaa uusia globaalihallintaan ja kehityspolitiikan toimijoita, jotka muovaavat kehityspoliittista keskustelua, painotuksia ja toimintatapoja. Yhteistyö nousevien talouksien sekä alueellisten toimijoiden kanssa tuo kehitysyhteistyöhön uusia resursseja ja laajentaa vuoropuhelua perinteisen toimijakentän ulkopuolelle. Uudet toimijat lähestyvät kehityspolitiikkaa eri tavalla ja uusin menetelmin kuten etelä-etelä yhteistyöllä, eivätkä aina sitoudu aiemmin sovittuihin yhteisiin toimintaperiaatteisiin. Tarvitaan valmiutta avoimeen ja tasapuoliseen vuoropuheluun, jossa on korostettava välttämättömyyttä yhteisiin sitoumuksiin, joiden lähtökohtana tulee olla köyhimmän kumppanimaan ja sen ihmisten tarpeet.

Kehitystä rahoitetaan yhä enemmän yksityisillä - kehitysmaiden omilla ja ulkomaisilla - investoinneilla, sekä siirtolaisten rahalahetyksillä kotimaihinsa. Myös kehitysmaiden oma julkinen rahoitus on yhä merkittävämpää. Silti köyhimmässä maissa julkisella ulkopuolisella kehitysavulla on edelleen ratkaiseva ja jopa suhdanteita tasaava vaikutus. Kehityspolitiikalla ja -yhteistyöllä voidaan tukea maan omia kehityspyrkimyksiä ja vastuullista yritystoimintaa sekä luoda ihmisarvoista työtä. Maat voivat päästä itse itsensä auttamisen tielle ja nousta köyhyydestä myös hyötyessään kansainvälisen talouden ja kaupan mahdollisuuksista. Samalla on tärkeä hillitä säätelemätöntä pääomapakoa kehitysmaista ja puuttua veroparatiiseihin.

Tämä ohjelma uudistaa Suomen kehityspolitiikkaa ja -yhteistyötä niin, että se vastaa muuttuvan toimintaympäristön ja tulevaisuuden tarpeisiin sekä auttaa maita irti apuriippuvuudesta. Samalla Suomi osallistuu aktiivisesti keskusteluun siitä, mitkä ovat kehitystavoitteet sen jälkeen, kun vuosituhattavoitteiden määräaika vuonna 2015 täyttyy.

Viime vuosina BKT-mittarin rajallisuus yhteiskuntien kehityksen ja hyvinvoinnin kuvaajana on laajalti tunnustettu ja esimerkiksi UNDP ja Bhutan ovat kehittäneet uusia hyvinvointimittareita. Suomi edistää uusien mittareiden laajaa käyttöönottoa Rio+20-prosessissa, jossa esillä on YK:n vuosituhattavoitteiden täydentäminen uusilla kestävä kehityksen tavoitteilla. Suomen päämääränä on kestävä kehityksen kolmen pilarin (talous, yhteiskunta, ympäristö) parempi yhteensovittaminen sekä kestävä kehityksen maailmanlaajuisen hallinnan vahvistaminen.

Äärimmäinen köyhyys on maailmanlaajuisesti suurin yksittäinen ihmisoikeuskysymys. Suomen lähtökohtana on **ihmisoikeusperustainen lähestymistapa** kehitykseen. Sen tavoitteena on vahvistaa ihmisiä oikeuksien haltijoina ja velvoittaa valtioita oikeuksien toteuttajina. Ohjelmassa korostuvat myös vihreän osallistavan talouden periaatteet: inhimillinen ja ekologinen hyvinvointi sekä sosiaalinen yhdenvertaisuus ja hyvä hallinto. Kestävä kehitys edellyttää, että myös suomalaisten on muutettava omia kulutus- ja tuotantotapojaan.

Tavoitteisiin pääseminen edellyttää, että myös muut kehitykseen vaikuttavat politiikka-alat vähentävät köyhyyttä sekä avunantaja- että kumppanimaissa. Siksi ohjelmassa painotetaan eri politiikka-alojen välistä johdonmukaisuutta.

Rakenteeltaan ohjelma jakautuu kolmeen osaan. Ensimmäisessä osassa kuvataan Suomen vahvuudet, ihmisoikeusperustainen lähestymistapa ja toimintatavat. Niihin kuuluvat demokraattinen omistajuus, vastuullisuus, avoimuus, tuloksellisuus, johdonmukaisuus ja keskittyminen. Lisäksi määritellään avun muotoja ja voimavaroja. Toisessa osassa esitellään läpileikkaavat periaatteet: sukupuolten tasa-arvon ja ilmastokestävyyden edistäminen sekä eriarvoisuuden vähentäminen. Kolmas osa määrittelee neljä tavoitetta, joita Suomi kehityspolitiikassaan ja -yhteistyössään painottaa. Niitä ovat ihmisoikeuksia kunnioittava, demokraattinen ja vastuullinen yhteiskunta; osallistava ja työllistävä vihreä talouskehitys; luonnonvarojen kestävä hallinta ja kokonaisvaltainen ympäristönsuojelu sekä inhimillisten voimavarojen vahvistaminen. Lopussa käsitellään Suomen humanitaarinen apu. Sitä rahoitetaan kehitysyhteistyömäärärahoista, mutta se on kehityspolitiikasta riippumatonta puolueetonta avun tarpeeseen perustuvaa toimintaa.

Ohjelman linjauksia toteutetaan ja viedään käytäntöön uusissa maaohjelmissa, strategisesti kohdennettavassa monenkeskisessä yhteistyössä ja alueellisessa toiminnassa. Kansainvälisesti Suomi vaikuttaa erityisesti EU:n, YK:n ja kehitysrahoituslaitosten kautta. Kansalaisjärjestöjen tukea ja yhteistyötä lisätään ja varmistetaan niiden toiminnan tuloksellisuus. Myös yksityisen sektorin instrumentteja sekä eri toimijoiden välisiä uusia kumppanuuksia kehitetään ohjelman tavoitteiden mukaisesti. Jo käynnissä olevaan toimintaan sisällytetään tämän ohjelman painotukset. Olemassa olevia sektorilinjauksia tarkastellaan tämän toimenpideohjelman valossa.

Ohjelma korostaa tulosperustaisuutta. Selkeää tavoitteiden asettamista, lähtötason arviointia ja sekä toiminnan järjestelmällistä seuranta ja raportointia parannetaan evaluaatioiden suositusten mukaisesti. Kokonaisuudessaan ohjelman toteutusta, työn tehokkuutta ja tuloksia arvioidaan vuosittaisen eduskunnalle annettavan kertomuksen yhteydessä sekä kehitysministerin johdolla ulkoasiainministeriön kehityspoliittisessa ohjausryhmässä. Lisäksi hallitus antaa ohjelmansa mukaisesti selonteon kehityspolitiikan vaikuttavuudesta ja johdonmukaisuudesta. Suomen kehityspolitiikasta viestitään avoimesti, jotta myös kansalaisilla olisi aiempaa paremmat mahdollisuudet arvioida kehitysyhteistyön tuloksia.

I Suomen ihmisoikeusperustainen tapa toimia

Suomen kehitysyhteistyön vahvuuksina on pidetty johdonmukaisuutta ja pitkäjänteisyyttä sekä joustavuutena ilmenevää hyvää yhteistyökykyä ja vuorovaikutusta. Suomen kehitysyhteistyö toteuttaa kumppanimaiden tavoitteita ja tarpeita. Arvopohjainen toimintatapa korostaa ihmisoikeuksia, yhdenvertaisuutta, demokratiaa ja tasa-arvoa. Suomelle ominainen heikoimmassa asemassa olevien tukeminen on saanut kiitosta. Näille vahvuuksille rakennetaan myös tulevaisuudessa.

Suomen **ihmisoikeusperustainen kehityspolitiikka** lähtee siitä, että kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan. Arvopohjainen kehityspolitiikka edistää keskeisiä ihmisoikeusperiaatteita kuten itsemääräämisoikeutta, syrjimättömyyttä sekä tasa-arvoa. Kaikilla ihmisillä on yhtäläinen oikeus vaikuttaa ja osallistua kehityksen määrittelyyn ja toimeenpanoon. Ihmisoikeusperustainen

lähestymistapa kehitykseen sisältää niin kansalais- ja poliittiset oikeudet kuin taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet. Suomi korostaa naisten, lasten, etnisten vähemmistöjen ja alkuperäiskansojen, sekä vammaisten ihmisten, hiv/aidsin kanssa elävien sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksia. Suomi on sitoutunut ihmiskaupan ja lapsityövoiman vastustamiseen.

Suomi edellyttää kehityskumppaneiltaan ihmisoikeuksien noudattamista. Kehitysyhteistyön toimeenpanossa huomioidaan YK:n ihmisoikeusneuvoston suositukset. Tilanteissa, joissa ihmisoikeuksia ja yhteistyön ihmisoikeusperustaa loukataan, Suomi toimii kahdenvälisesti ja EU:n piirissä sekä vaikuttaa tilanteeseen ja etsii ratkaisuja yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Samalla kun on tärkeää säilyttää keskusteluyhteys hallituksen kanssa, tuetaan yhteiskunnan demokraattisia muutosvoimia. Jos hallitustenväliselle yhteistyölle ei ole edellytyksiä, voidaan tukea kohdentaa demokraattisten voimien ja kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseen. Ristiriitatilanteissa Suomi puolustaa heikoimpien oikeuksia.

Suomen kehityspolitiikassa ja kehitysyhteistyössä noudatetaan kansainvälisesti sovittuja toimintaperiaatteita ja hyviä käytäntöjä, jotka parantavat **avun tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta**, lisäävät eri politiikanalojen **johdonmukaisuutta** sekä edistävät kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön **avoimuutta ja läpinäkyvyyttä**. Kehitysmaiden ja niiden kansalaisten **omistajuus ja vastuullisuus** kehityksestä ja sen tavoitteista on tuloksellisen kehitysyhteistyön välttämätön edellytys. Nämä toimintaperiaatteet ohjaavat kumppanien valintaa sekä keskittymistä niille alueille ja niihin tavoitteisiin, joissa Suomi voi parhaiten tukea kumppaneitaan pysyvien kehitystulosten saavuttamiseksi.

A. DEMOKRAATTINEN OMISTAJUUS JA VASTUULLISUUS

Suomen kehitysyhteistyön lähtökohtana on kumppanimaiden kansalaisten ja heidän demokraattisesti valittujen edustajiensa **omistajuus** yhteiskuntiansa kehityksestä. Kumppanimaiden kansalaisten osallistuminen, demokraattinen omistajuus ja vaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen ovat edellytyksiä kestävien kehitystulosten saavuttamiselle. Suomen kehitysyhteistyö perustuu kansalaisten määrittämille kehitystarpeille. Kehitysyhteistyö pohjaa maiden omiin kehitys- ja köyhyyden vähentämissuunnitelmiin ja ottaa huomioon muun avunantajayhteisön toiminnan.

Kahdenvälisessä yhteistyössä Suomi tekee tiivistä yhteistyötä kumppanimaan hallituksen, viranomaisten, kansalaisyhteiskunnan, yksityisen sektorin toimijoiden, median, eri sidosryhmien ja muiden avunantajien kanssa. Kumppanimaiden ohjelmien ja hankkeiden toimintaympäristön kehitystä analysoidaan ja niiden edistymistä ja tuloksia seurataan yhdessä sovittujen mekanismien mukaisesti. Poliittisen ja teknisen tason vuoropuhelu on keskeinen vaikutuspa. Rahoitus kanavoidaan lähtökohtaisesti paikallisten järjestelmien kautta, mikä vahvistaa kumppanimaan omistajuutta sekä sen instituutioita ja osaamista.

Kehitysyhteistyön osapuolet ja toimijat vastaavat yhdessä kehityksen tuloksista. Kumppanimaiden hallitukset ovat vastuullisia toimistaan ennen kaikkea omille kansalaisilleen, mikä edellyttää oikeusvaltion periaatteiden noudattamista, hyvää hallintoa ja avoimuutta. Aktiivinen kansalaisyhteiskunta ja media lisäävät hallitusten vastuullisuutta ja ylläpitävät vuoropuhelua hallituksen ja kansalaisten välillä. Suomi parantaa kehitysrahoituksensa ennakoitavuutta, jotta sen kumppanimaat ja muut toimijat pystyvät toteuttamaan kehityssuunnitelmiansa täysipainoisesti ja kohdistamaan voimavaransa tehokkaasti.

B. TULOKSELLISUUS JA VAIKUTTAVUUS

Kehitys merkitsee kestäväää ja myönteistä muutosta ihmisten elämässä. Se ilmenee muun muassa luku- ja kirjoitustaitona, terveytenä, koulutuksena ja työllisyytenä. Kehitys antaa ihmisille paremmat valmiudet ja mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä. Kehityksen edellytyksenä on, että yhteiskunta toimii vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Kehitystuloksiin vaikuttavat myös monet muutkin tekijät kuin kehitysyhteistyö. Siksi kehitysyhteistyön tuloksia ja vaikutuksia on vaikea yksilöidä. Kehitysyhteistyövaroin voidaan esimerkiksi rahoittaa opettajien koulutusta. Se on tarpeellinen mutta ei riittävä ehto kehitystulosten saavuttamiselle. Kehitystulosten kannalta ratkaisevaa on se, mitä ja miten lapset ja nuoret koulussa oppivat ja miten nuoret koulutuksen jälkeen työllistyvät. Tähän vaikuttavat pätevien opettajien lisäksi esimerkiksi koulujen oppimisympäristö, opetuksen sisältö ja oppimateriaalit, lasten ja nuorten mahdollisuus käydä koulua, opettajien palkkaus ja muut edut ja vaikkapa tyttöjen oikeus oppia ammattiin.

Suomi **vahvistaa kehitysyhteistyössään tulosperustaista toimintatapaa**, jonka on oltava strategista ja tavoitteellista sekä keskittyttävä tuloksiin. Kumppanimaiden omia köyhyydenvähentämissuunnitelmia ja raportointia kehitystavoitteista hyödynnetään toiminnan lähtökohtana sekä pitkän aikavälin kehitysvaikutusten arvioinnissa.

Suomi on osana kansainvälistä avunantajayhteisöä ja yhdessä kumppanimaiden kanssa sitoutunut parantamaan kehitysyhteistyön laatua siten, että avulla saadaan aikaan kestäviä tuloksia. Pariisin julistus avun tuloksellisuudesta (2005), Accran toimintaohjelma (2008) sekä Busanin julkilausuma (2011) sisältävät periaatteet yhteisistä kansainvälisen kehityspolitiikan periaatteista ja kehitysyhteistyön toimintatavoista, joihin myös Suomi on sitoutunut. Periaatteet korostavat kumppanimaan omistajuutta, avun yhteensovittamista kehitysmaan tarpeisiin ja järjestelmiin, avunantajien yhteistyötä ja toimintatapojen keskinäistä yhdenmukaistamista, kehitystulosten saavuttamista sekä avunantajien ja kumppanimaiden yhteistä tilivelvollisuutta.

Kumppanimaat asettavat toiminnalleen konkreettisia tavoitteita, jotka liittyvät köyhyyden vähenemiseen, esimerkiksi ruokaturvan paranemiseen, oppimistavoitteiden saavuttamiseen tai lapsikuolleisuuden alenemiseen. Suomi tukee yhdessä muiden avunantajien kanssa kumppanimaita saavuttamaan niiden kehittämisohjelmiin kirjatut tavoitteet sekä seuraamaan ja raportoimaan niitä. Aikaansaaduista tuloksista sekä niiden saavuttamiseen liittyvistä periaatteista, kuten ihmisoikeuksista, demokratiasta, hyvästä hallinnosta ja tasa-arvosta käydään vuoropuhelua. Avunantajia arvioidaan sen mukaan, miten hyvin ne ovat yhteistyössään toteuttaneet avun tuloksellisuutta.

Avun tuloksellisuutta lisätään suosimalla avunantajien työnjakoa ja yhteisiä toimintatapoja, kuten EU:n yhteisohjelmointia kumppanimailta. Ulkoministeriö vahvistaa tulosperustaista suunnitteluaan sekä johtamistaan. Suomi laatii yhteistyössä kumppanimaiden ja järjestöjen kanssa tavoitteelliset maa- ja järjestökohtaiset ohjelmat, joiden pohjalta asetettuja tavoitteita on mahdollista seurata ja raportoida niin yksittäisten toimien kuin koko kehitysyhteistyönkin osalta.

C. AVOIMUUS

Tuloksellisen ja vastuullisen kehityspolitiikan ja -yhteistyön suunnittelu ja toteuttaminen vaativat avunantajilta ja kumppanimailta **avoimuutta**. Avunantajamaat varmistavat että apu on läpinäkyvää ja ennakoitavaa sekä niiden omille että kumppanimaiden kansalaisille. Julkisen päätöksenteon ja varainkäytön avoimuus on avainasemassa sekä kumppanimailta että avunantajamaissa. Kumppanimaiden hallitusten on selvitettävä avoimesti, mitä julkisella ja muulla kehitysrahoituksella on saatu aikaan ja miten kansalaiset ovat hyötynet toiminnasta. Suomi kannustaa kumppanimaita julkaisemaan budjettinsa ja tekemään niistä läpinäkyviä. Avoimuus vähentää rahoituksen väärinkäytön mahdollisuutta, vahvistaa demokraattista ja hyvää hallintoa sekä lisää luottamusta kumppanimaan hallitusten ja kansalaisten välillä kuten myös avunantajien, kumppanimaiden ja muiden kehitystoimijoiden kesken.

Suomen kehitysyhteistyövarojen käytöstä ja tuloksista tiedotetaan kattavasti. Kansalaisilla on lain mukaan

oikeus saada tietoa kehitysyhteistyöstä ja sen rahoituksesta. Helppokäyttöistä, laadukasta ja ajantasaista tietoa Suomen toiminnasta myös tarjotaan aktiivisesti. Suomi noudattaa raportoinnissaan OECD:n kehitysapukomitean kriteerejä ja määritelmiä. Tämä takaa kansainvälisen verrattavuuden ja tältä pohjalta kehitetään myös kehitysyhteistyön tietojärjestelmiä. Samalla yleisölle avoimista järjestelmistä tehdään aiempaa käyttäjäystävällisempiä.

Tietojärjestelmien modernisointi luo pohjan Suomen osallistumiselle kansainvälisiin avoimuutta ja läpinäkyvyyttä koskeviin aloitteisiin, kuten tiedon kansainvälistä verrattavuutta ja hyödynnettävyyttä kehittävään IATI:iin (International Aid Transparency Initiative). Tavoitteena on laadukas ja helposti hyödynnettävissä oleva tieto niin kotimaassa, kumppanimaissa kuin kansainvälisten yhteistyökumppanien käytössä. Tältä pohjalta kansalaiset voivat pitää niin avunantajat kuin kumppanimaiden hallitukset vastuussa rahoituksen käytöstä. Hyvän mallin antaa esimerkiksi Maailmanpankin Open Aid-aloite.

Avoimuus ja läpinäkyvyys ovat keskeisiä periaatteita myös monenkeskisessä sekä kansalaisjärjestöjen kanssa tehtävässä yhteistyössä. Ulkoministeriön oma viestintä tekee kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön tavoitteita ja tuloksia näkyviksi ja pyrkii lisäämään kansalaisten mielenkiintoa globaaleihin kehityskysymyksiin. Viranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan hyvää vuorovaikutusta sekä avointa ja säännöllistä keskustelua kehityspolitiikasta ja -yhteistyöstä parannetaan.

D. JOHDONMUKAISUUS

Kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö eivät yksin riitä kehitystavoitteiden saavuttamiseen. Myös muiden kehitykselle tärkeiden politiikka-alojen tulee vahvistaa kehitystavoitteita pitkäjänteisesti niin avunantaja- kuin kehitysmaissa. Johdonmukaisuutta tarvitaan politiikan eri lohkojen välillä myös kehityspolitiikan sisällä sekä avunantajien kesken ja yksityisen sektorin sekä kansalaisyhteiskunnan toimissa. Myös kumppanimaan politiikkojen on oltava johdonmukaisia.

Politiikkajohdonmukaisuus parantaa virallisen kehitysyhteistyön tuloksia ja tehostaa julkisten varojen käyttöä. Suomi on sitoutunut kehitystä tukevaan politiikkajohdonmukaisuuteen ja edistää sen toteutumista omassa kansallisessa toiminnassaan ja suhteessa muihin avunantajiin ja kumppanimaihin. Johdonmukaisuuden strategista ohjausta kehitetään. Eri politiikka-alojen johdonmukaisuuden lisäämiseksi kehitetään nykyistä toimivampia eri ministeriöt yhteen tuovia toimintatapoja. Suomi vaikuttaa hallitusohjelman linjauksen mukaisesti aktiivisesti EU-tasolla politiikkajohdonmukaisuuden lisäämiseksi. Valtionhallinnon EU-valmistelua hyödynnetään aiempaa paremmin politiikkajohdonmukaisuuden varmistamisessa. Kehityspoliittinen johdonmukaisuus nostetaan vahvemmin esille eduskunnan kanssa. Suomi toimeenpanee OECD:n suosituksia ja ottaa käyttöön OECD:n johdonmukaisuustyökalun, ensi vaiheessa ruokaturvan temasta. Jo meneillään olevia johdonmukaisuusteemoja kuten kauppa ja kehitys, verotus ja kehitys, muuttoliike ja kehitys sekä turvallisuus ja kehitys vahvistetaan sekä kansallisessa että kansainvälisessä johdonmukaisuustyössä. Hallitus antaa alkuvuodesta 2014 eduskunnalle selonteon kehityspolitiikan tuloksista ja johdonmukaisuudesta.

E. KESKITTYMINEN VÄHITEN KEHITTYNEISIIN MAIHIN

Suomen voimavarat ovat rajalliset. Avun tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden lisäämiseksi Suomi keskittää koko kehitysyhteistyötään tämän ohjelman temaattisten linjausten ja tavoitteiden mukaisesti niissä maissa ja järjestöissä, joissa se vaikuttaa.

Kehitysmailla on päävastuu omasta kehityksestään. Suomi tukee sellaisia kehityskumppaneita, jotka ovat sitoutuneet kehitystulosten saavuttamiseen, osoittavat vahvaa kehitystahtoa ja voivat hyötyä Suomen

osaamisesta ja vahvuuksista. Kehityskumppanuus perustuu avun tarpeeseen. Kumppanimaiden valinnassa Suomi kiinnittää lisäksi huomiota maan haluun valjastaa omat kansalliset voimavaransa köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämiseen sekä köyhien ihmisten aseman vahvistamiseen. Yhteistyölle luovat edellytyksiä kumppanimaan hallituksen pyrkimykset demokratian, hyvän hallinnon, tasa-arvon ja ihmisoikeuksien edistämiseksi sekä luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja niistä saatavien tulojen oikeudenmukaiseksi jakamiseksi. Tuloksellinen yhteistyö edellyttää kehitykselle suotuisan toimintaympäristön mahdollistavaa talouspolitiikkaa.

Kaikkialla maailmassa lisääntynyt taloudellinen epävarmuus supistaa kehitykseen kohdistuvia rahavirtoja. Kehityksen rahoitus on myös muuttanut luonnettaan; julkista kehitysrahoitusta suuremmilla yksityisillä rahavirroilla, maiden omilla verotuloilla, investoinneilla sekä siirtolaisten rahalähetyksillä kotimaihinsa on entistä tärkeämpi merkitys. Köyhimmässä kehitysmaissa ulkomaisella kehitysrahoituksella on kuitenkin edelleen suuri ja suhdanteita tasaava merkitys. Myös tämän vuoksi ennustettava julkinen kehitysapu on edelleen monille kaikkein köyhimmille maille välttämätöntä.

Suomen toiminnan painopiste on Afrikan ja Aasian vähiten kehittyneissä maissa. Apua keskitetään pitkäaikaisiin kumppanuuksiin rahoituksen ja työn pirstaloitumisen vähentämiseksi. Suomen pitkäaikaiset kumppanimaat ovat jatkossa Etiopia, Kenia, Mosambik, Nepal, Sambia ja Tansania sekä alemman keskitulon maaksi noussut Vietnam, jonka kanssa Suomi siirtyy asteittain muihin yhteistyön muotoihin. Nicaraguassa tuetaan jatkossa lähinnä kansalaisjärjestöyhteistyötä. Suomi huomioi myös hauraiden valtioiden erityistarpeet. Suomi tukee valtionrakentamista Palestiinalaisalueilla ja Etelä-Sudanissa. Suomen ja Afganistanin kesken neuvotellaan maasopimus, jossa määritellään kummankin osapuolen oikeudet ja velvollisuudet.

Nousevien talouksien vastuuta oman maan köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämisessä sekä globaaleissa kehitysponnisteluissa korostetaan. Suomi ei käynnissä olevien toimintojen päättyessä suuntaa etenkään kahdenvälistä hanke- ja ohjelmamuotoista kehitysyhteistyötä OECD:n kehitysraportin määrittelemiä ylemmän keskitulon maihin. Kehitysyhteistyötä myös alemman keskitulon maissa pyritään suhteellisesti vähentämään.

F. KEHITYSPOLITIIKAN JA -YHTEISTYÖN MUODOT JA KANAVAT

Suomen kehityspoliittisia tavoitteita edistetään sekä kehitysyhteistyötä rahoittamalla että tuloksellisella vaikuttamisella. Kehityspolitiikkaa toteutetaan myös EU:n kautta, joka on kehitysrahoituksen tärkeä kanava. Vaikuttamistyössä avainasemassa on osaava henkilöstö.

Tämän ohjelman linjausten mukaisesti valikoidaan Suomen käytettävissä olevat yhteistyön muodot – mukaan lukien politiikkavaikuttaminen – ja avun kanavat, jotka vastaavat parhaiten asetettuihin tavoitteisiin. Ne analysoidaan myös riskienhallinnan näkökulmasta. Avun kanavat ja eri instrumentit sovitetaan yhteen ja niiden täydentävyys varmistetaan. Suomi osallistuu edelleen uusia innovatiivisia työtapoja kehittävään kansainväliseen keskusteluun.

Avun kanavia kehitetään erityisesti keskittämisen näkökulmasta. Ohjelmien ja -hankkeiden keskikokoa kasvatetaan ja määrää vähennetään niin kahden- kuin monenkeskisessä yhteistyössä. Pieniä ja lyhytkestoisia kahdenvälisiä toimintoja vähennetään pääsääntöisesti käynnissä olevien hankkeiden, ohjelmien ja muiden yhteistyömuotojen päättyessä. Sirpaloitumisen seurannalle kehitetään aiempaa tarkempia menetelmiä.

Kehityspolitiikan ja -yhteistyön hallinnossa vahvistetaan tulosperustaista lähestymistapaa, mikä merkitsee entistä strategisempaa ja tavoitteellisempaa suunnittelua, tulosten seuranta ja evaluointia sekä tuloksista

oppimista ja viestintää. Kehitysyhteistyöhallinnon delegointia edustustoihin edistetään, jotta avun tuloksellisuus lisääntyy ja resurssien käyttö tehostuu. Yksittäisille toimille, maa- ja järjestökohtaisille ohjelmille ja koko kehitysyhteistyölle asetetaan selkeitä, mitattavia tavoitteita ja selvitetään lähtökohtatilanne. Näin kehitystuloksia on helpompi seurata ja raportoida kaikilla tasoilla, ja luodaan edellytykset arvioida pitkäjänteisiä kehitysvaikutuksia.

Kahdenvälisessä yhteistyössä maaohjelmointia vahvistetaan tulosperustaisen lähestymistavan mukaisesti. Kehityspoliittisen toimenpideohjelman pohjalta laaditaan pitkäaikaisille kumppanuuksille tavoitteelliset maaohjelmat, joiden lähtökohtana ovat kumppanimaiden omat kehityssuunnitelmat sekä tämän toimenpideohjelman linjaukset. Pohjana käytetään mahdollisimman pitkälti avunantajien yhteisiä analyysejä ja toimintamuotoja, kuten EU:n yhteisohjelmointia ja työnjakoa. Kumppanimaiden johtoasemaa avun koordinaatiossa tuetaan. Samalla arvioidaan yhteistyöhön liittyvät riskit, mukaan luettuna toiminnasta pitäytyminen ja tehdään suunnitelmat riskien hallitsemiseksi.

Kuhunkin maaohjelmaan sisällytetään EU:n suositusten mukaisesti korkeintaan kolme sektoria, jotka sovitaan yhteistyössä kumppanimaan kanssa ja sovitaan muun avunantajayhteisön toimintaan. Yhteistyön kanavat ja välineet, mukaan lukien poliittinen vuoropuhelu, valikoidaan siten, että ne kokonaisuutena tukevat valittujen yleisten ja sektoritavoitteiden toteutumista.

Suomi käyttää monipuolisesti sekä yleistä että sektoribudjettitukea ja muuta ohjelmamuotoista tukea maaohjelman tavoitteiden mukaan. Budjettituessa noudatetaan EU:n kanssa yhdenmukaista käytäntöä sekä tehdään yhteistyötä kumppanimaan ja muiden avunantajien kanssa. Budjettituessa sovelletaan sopimusluonteisia järjestelyjä, joissa korostetaan hyvää hallintoa, ihmisoikeuksia, eriarvoisuuden vähentämistä ja demokraattisia arvoja. Budjettituen kannustimia, joihin kuuluu vahvempi, avoimempi ja läpinäkyvämpi hallinto, kehitetään muun avunantajayhteisön kanssa.

Maaohjelmat muodostavat strategisen ja tavoitteellisen kokonaisuuden, jotka ohjaavat kehityspoliittikan toteutusta ja siihen osoitettuja resursseja. Maaohjelmissa määriteltyjen mittareiden avulla seurataan kumppanimaiden edistymistä ja myös Suomen toimien tuloksellisuutta. Kumppanimaiden tulosten seurannassa käytetään mahdollisuuksien mukaan niiden omia seurantamekanismeja, joiden kehittämiseen Suomi myös osallistuu aktiivisesti. Omien rinnakkaisten mittareiden laatimista vältetään. Tuloksista raportoidaan vuosittain. Maaohjelmia arvioidaan ja päivitetään säännöllisesti. Kansalaisjärjestöjä kannustetaan täydentämään Suomen muuta toimintaa kumppanimaissa, ja niiden toivotaan tukevan maaohjelmien tavoitteita.

Alueellisella tasolla lähestymistavat voivat olla erilaisia eri maantieteellisillä alueilla. Alueellisten ohjelmien on kuitenkin muodostettava tavoitteellisia kokonaisuuksia: irrallisia maakohtaisia hankkeita vältetään. Alueelliset ohjelmat poikkeavat maakohtaisesta yhteistyöstä siten, että niillä pyritään tukemaan alueellista integraatiota ja tukemaan rajat ylittävien ongelmien ratkaisua. Myös alueellisilla **teemoihin keskittyvillä ohjelmilla** on oltava selkeät strategiset tavoitteet, joita toteutetaan rajatulla määrällä toimintoja.

Suomi toimii **Euroopan unionissa** tavoitteellisesti ja aktiivisesti. EU:n kautta voidaan vaikuttaa sellaisillakin alueilla, joille Suomen resurssit eivät muuten riitä. Suomi noudattaa Lissabonin sopimuksen kehityspoliittisia velvoitteita ja toimeenpanee osaltaan EU:n kehityspoliittista julkilausumaa (Eurooppalainen konsensus) sekä muita EU:ssa sovittuja kehityspoliittisia linjauksia. Suomi tukee EU:n kehityspoliittisen roolin vahvistamista. Suomi hyödyntää EU:ssa syntyviä synergiaetuja omassa työssään. EU on Suomelle keskeinen kehitysrahoituksen kanava, jonka laajuus ja yhteisvaikutusmahdollisuudet pyritään hyödyntämään täysimääräisesti. Pohjoismaiden ja muu samanmielisten maiden välinen yhteistyö ja vuoropuhelu ovat edelleen tärkeitä. Pohjoismaat ovat luotettavia ja arvostettuja kehitystoimijoita ja vaikuttajia, joiden painoarvoa lisäävät yhteinen arvopohja ja toimintatavat.

Suomi vahvistaa panostusta **monenkeskisiin järjestöihin** ja toimii niissä tavoitteellisemmin ja strategisemmin. Vaikuttamistyötä terävöitetään keskittymällä kehityspoliittisen toimenpideohjelman tavoitteiden pohjalta määriteltyihin rajallisiin kokonaisuuksiin. Ohjelman periaatteet ja tavoitteet linjaavat kaikkea monenkeskistä yhteistyötä. Lisäksi pyritään saamaan monenkeskiset toimijat vähentämään oman toimintansa sirpaloitumista ja sopeuttamaan sitä yhä enemmän kumppanimaiden kansallisiin tavoitteisiin.

Yhteistyöstä monenkeskisten järjestöjen kanssa tehdään strateginen analyysi, jonka pohjalta määritellään ja suunnataan tuki niille järjestöille ja rahoituslaitoksille, joita joiden kautta vaikuttamalla voidaan saavuttaa parhaat tulokset. Analyysissa Suomi hyödyntää muiden avunantajien kanssa tehtyjä yhteisarvioiteja monenkeskisten järjestöjen tehokkuudesta, mukaan luettuna MOPAN (Multilateral Organisation Performance Assessment Network). Järjestöjen omien tavoitteiden ja Suomen vaikuttamistyön tavoitteiden toteutumista seurataan ja tuloksista raportoidaan vuosittain.

Yhdistyneet kansakunnat (YK) on monenkeskisen järjestelmän kivijalka. YK:n arvopohjan ja toimintatapojen vahvistaminen, kehityssektorin uudistaminen sekä tuloksellisuuden parantaminen ovat tärkeitä maailmanjärjestön vaikuttavuuden parantamiseksi. Suomi toimii YK:n legitimitietin ja toimintakyvyn vahvistamiseksi ja edistää ns. yhden YK:n politiikan toteuttamista. YK:n ohella kansainväliset kehitysrahoituslaitokset ovat Suomen kehityspoliittikan toteutuksen tärkein monenkeskinen kanava. Kansainväliset kehitysrahoituslaitokset ovat keskeisessä asemassa kansainvälisen talouskriisin vaikutusten torjumisessa. Ne ovat maatasolla merkittäviä kehitysrahoittajia, joille Suomi myöntää osuutensa pääosin yleisrahoituksena. Sen käyttöä määrittävät rahoituslaitosten mandaatit ja lisärahoitusneuvotteluissa sovittu painopisteet ja Suomen kehityspoliittinen toimenpideohjelma.

Suomi tukee YK:n ja muiden keskeisten monenkeskisten toimijoiden, kuten Maailmanpankin, alueellisten kehitysrahoituslaitosten ja Maailman kauppajärjestön (WTO) toimintatapojen tehostamista ja niiden keskinäisen yhteistyön vahvistamista. Maailmanpankissa ja Maailman kauppajärjestössä (WTO) Suomi ajaa johdonmukaisesti kaikkein köyhimpien kehitysmaiden aseman parantamista. Kansainvälisellä yhteistyöllä edistetään oikeudenmukaista globaalihallintaa, joka on välttämätöntä maiden omille kehityspyrkimyksille.

Suomalaisten **kansalaisjärjestöjen** kehitysyhteistyön tukea ja yhteistyötä kasvatetaan ja samalla varmistetaan toiminnan suurempi tuloksellisuus. Kansalaisjärjestöjä kannustetaan edistämään tuloksellisuutta niin sanottujen Istanbulin periaatteiden ja ”International Framework for CSO Development Effectiveness” -toimintakehyksen mukaisesti. Tämän toimenpideohjelman temaattiset painotukset ja tavoitteet ohjaavat myös kansalaisjärjestöille myönnettävän tuen käyttöä. Kansalaisjärjestöjen keskinäistä yhteistyötä sekä kumppanuuksia yksityisen ja julkisen sektorin kanssa rohkaistaan. Suomen kumppanimaissa toimivia kansalaisjärjestöjä kannustetaan tekemään enemmän yhteistyötä maaohjelmien tavoitteiden tukemiseksi. Maahanmuuttajien järjestöjen osaamista ja yhteyksiä hyödynnetään käytännön kehitysyhteistyössä.

Kansainvälisten kansalaisjärjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä selkiytetään ja sen avoimuutta lisätään. Niiden tukemiseen luodaan koordinoitu hakumenettely. Yhteistyövalinnoissa korostetaan täydentävyyttä.. Edustustojen **paikallisen yhteistyön määrärahaa** kehitetään vastaamaan yhä paremmin tämän ohjelman temaattisia painotuksia. Pitkäaikaisissa kumppanimaissa paikallisen yhteistyön määräraha ohjataan tukemaan maaohjelmissa asetettuja tavoitteita.

Yksityisen sektorin yhteistyömuotoja kehitetään vastaamaan paremmin toimintaympäristön muutokseen ja seuraamaan tämän ohjelman linjauksia. Nykymuotoinen korkotuki lakkautetaan asteittain siirtymäajan jälkeen. Jatkossa siitä kehitetään joustavampi instrumentti, joka tukee Suomen muuta kehitysyhteistyötä etenkin kaikkein köyhimmissä maissa. Valtio-omisteisen kehitysrahoituslaitos Finnfundin rahoitusta lisätään ja yhtiössä otetaan käyttöön erityisriskirahoitus.

Ulkoministeriö tukee suomalaisten kansalaisjärjestöjen **kehitysviestintää ja globaalikasvatusta**. Järjestöjen

toiminta tuo suomalaiseen yhteiskuntaan sekä viestiä globaaleista kehityshaasteista että saavutettavia keinoja itse toimia ja osallistua. Kriittinen kohderyhmä ovat lapset ja nuoret. Ulkoministeriö tekee yhteistyötä opetusviranomaisten kanssa, jotta globaalin kehityksen kysymyksillä olisi tukeva jalansija yleissivistävässä opetuksessa. Kahdeksannen vuosituhtavoitteen mukainen globaali kehityskumppanuus kannustaa myös suomalaisia sitoutumaan globaaliin vastuunkantoon ja osallistumaan kehityspolitiikkaan. Globaalivastuuta synnyttää ja lujittaa pitkäjänteinen työ, joka nostaa tiedon rinnalle taidot, arvot ja asenteet. Globaalivastuuta on sitoutuminen ihmisoikeuksiin ja demokraattiseen päätöksentekoon sekä tahto osallistua ja itse toimia globaalin kehityksen hyväksi esimerkiksi kuluttajina.

Valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden uudistus tarjoaa mahdollisuuden edistää koulunsa aloittavien ikäluokkien kasvua globaaliin vastuuseen. Myös opettajien perus- ja täydennyskoulutuksessa voidaan viranomaisyhteistyöllä yltää valtakunnalliseen vaikuttavuuteen.

G. MÄÄRÄRAHAT JA VOIMAVARAT

Hallituksen tavoitteena on varmistaa tasainen määrärahakehitys, jonka puitteissa Suomen kansainvälinen sitoumus 0,7 % osuus bruttokansantulosta voidaan saavuttaa. Suomi on kansainvälisesti sitoutunut tavoitteen saavuttamiseen vuoteen 2015 mennessä. Hallituskauden loppupuolella kehitysyhteistyöhön ja ilmatorahoitukseen tullaan käyttämään myös päästöoikeuksien huutokaupasta saatavia tuloja tavoitteen saavuttamiseksi. Nämä uudet kehitysyhteistyövarat suunnataan ennen muuta monenkeskisten järjestöjen ja erityisesti YK-järjestelmän kautta. Samanaikaisesti vahvistetaan laajan kehitysrahoituksen eri ulottuvuuksia ja selvitetään mahdollisuutta ottaa rahoituspohjan kasvattamiseksi käyttöön innovatiivisia kehitysrahoituslähteitä, kuten erilaisia rahoitusmarkkinaveroja.

Osaava ja asiantunteva henkilöstö on laadukkaan toiminnan perusedellytys. Kehitysyhteisö määrärahojen hallinnoiminen edellyttää henkilöstön osaamisen jatkuvaa kehittämistä sekä toimintaedellytysten parantamista ministeriössä ja ulkomaanedustustoissa. Lähtökohtana on, että kehityspolitiikka, ja kehitysyhteistyö sen käytännön instrumenttina, ovat osa Suomen ulkopolitiikkaa. Kehitysyhteistyöhallinnon vahvistamiseen pitää jatkossa varmistaa riittävät määrärahat, jotta toiminnan laatu ja tuloksellisuus sekä riskien hallinta voidaan varmistaa. Hallitusohjelman määrällisiin ja laadullisiin vaatimuksiin vastaaminen edellyttää kehitysyhteistyöhallinnon vahvistamista. Hallitus ohjaa siihen kehitysyhteisö määrärahoista osan, jota voidaan käyttää toiminnan laadun varmistamiseen.

Kehityspolitiikkaa ja -yhteistyötä hoitavan henkilöstön riittävään määrään on kiinnitettävä huomiota ulkoasiainministeriön sisällä ja valtioneuvostossa päätöksiä tehtäessä.

Ulkoministeriön kehitysyhteistyöhallintoa kehitetään yhä enemmän oppivaksi organisaatioksi. Ammattitaitoa ja osaamista ylläpidetään ja vahvistetaan. Alalle ominainen tehtäväkierto korostaa laadukkaan henkilöstökoulutuksen merkitystä. Kouluttamiselle ja kouluttautumiselle sekä toiminnan kehittämiseksi raivataan tilaa tarvittaessa työtä karsimalla. Henkilökuntaa kannustetaan entistä enemmän keskustelemaan organisaatiokulttuuriin sekä vuorovaikutukseen ja yhteiseen oppimiseen suomalaisen yhteiskunnan muiden kehityspolitiikan toimijoiden kanssa ja kansainvälisissä yhteyksissä.

Tietojärjestelmiä kehitetään ja evaluaatioita hyödynnetään järjestelmällisesti, jotta hyviksi havaittuja toimintamalleja voidaan soveltaa ja toistaa. Tässä tärkeällä sijalla ovat ministeriön sisäiset tarkastuskäytännöt ja ulkoiset evaluaatiot.

II Lämpöleikkaavat periaatteet

Sukupuolten välinen tasa-arvo, ilmastokestävyys ja eriarvoisuuden vähentäminen ovat Suomen

kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön läpileikkaavat periaatteet. Näitä edistetään Suomen kaikessa kehityspolitiikassa ja kehitysyhteistyössä valtavirtaistamalla, kohdennetuilla toimilla ja poliittisella vaikuttamistyöllä kahdenvälisessä, monenkeskisessä ja EU-yhteistyössä sekä viestinnässä. Toisaalta näitä tavoitteita edistetään maailmanlaajuisesti, toisaalta varmistetaan niiden toteutuminen kaikessa Suomen toiminnassa. Läpileikkaavien periaatteiden valtavirtaistaminen kaikkeen toimintaan on sitova periaate, josta poikkeaminen tulee aina erikseen perustella.

Läpileikkaavia periaatteita edistetään

- *henkilöstön koulutuksella ja ohjeistuksella,*
- *kehittämällä jokaiseen tehokkaat ja käytännölliset työkalut heti kehityspoliittisen toimenpideohjelman valmistuttua*
- *hyödyntämällä Suomen aikaisempaa osaamista läpileikkaavista periaatteista*

SUKUPUOLTEN TASA-ARVO

Sukupuolten välinen tasa-arvo ja naisten aseman parantaminen on YK:n vuosituhatosen kehitystavoite sekä yksi Pekingin julistuksen ja toimintaohjelman päätavoitteista. Naisten ja miesten sekä tyttöjen ja poikien välisen tasa-arvon toteutuminen edistää tehokkaasti myös muiden kehitystavoitteiden saavuttamista. Sukupuolten tasa-arvo on ihmisoikeuskysymys, mutta naisten asemaa vahvistamalla edistetään myös talouskehitystä ja hyvinvointia. On olennaista edistää ja tukea naisten osallistumista päätöksentekoon. Kumppanimaita rohkaistaan sukupuolittaiseen tilastointiin, jotta vallitseva sukupuolijärjestelmä saadaan näkyviin.

ILMASTOKESTÄVYYS

Kehitystoimet, jotka eivät huomioi ilmastonmuutosta, voivat vahvistaa sen haittavaikutuksia ja kasvattaa riskejä – tai valua tyhjiin. Kehitysyhteistyön ilmastovaikutukset on arvioitava kokonaisvaltaisesti ja ennakolta, tarkoituksena torjua ilmastonmuutosta ja sen kehitykselle aiheuttamia haittoja.

Suomen kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön ilmastokestävyyden tavoitteena ovat mahdollisimman pienet kasvihuonekaasupäästöt ja pitkällä tähtäimellä hiilineutraalius. Ilmastonmuutoksen vaikutuksia Suomen toteuttamaan kehitysyhteistyöhön arvioidaan kestävien kehitystulosten saavuttamiseksi. Suomi edistää kumppanimaidensa sopeutumiskykyä ilmastonmuutokseen ja edistää sen sisällyttämistä maiden omaan kehityssuunnitteluun. Erityistä huomiota kiinnitetään naisten ja lasten ilmastonmuutokseen sopeutumiseen sekä heidän rooliinsa ilmastonmuutoksen torjunnassa.

Ilmastonmuutoksen aiheuttamien sään ääri-ilmiöiden ja luonnononnettomuuksien määrä on kasvanut huomattavasti viime vuosikymmenen aikana. Luonnononnettomuuksien aiheuttamien tuhojen laajuutta ja ihmishenkien menetystä voidaan merkittävästi vähentää ennalta varautumisella. Suomi tukee pitkäjänteisesti toimia, joilla vähennetään ihmisten ja yhteisöjen haavoittuvuutta luonnononnettomuuksille.

Suomi ottaa käyttöön ilmastokestävyysohjalun, jolla arvioidaan ja ehkäistään ilmastonmuutoksen sekä siitä johtuvien luonnononnettomuuksien aiheuttamia riskejä.

ERiarvoisuuden vähentäminen

Suomen hallitusohjelman tärkein painopiste on köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentäminen kaikilla toimilla. Kehityspolitiikallaan ja -yhteistyöllään Suomi voi osaltaan vähentää eriarvoisuutta ja syrjäytymistä maailmanlaajuisesti, jotta jokaisella naisella ja miehellä myös kehitysmaissa olisi mahdollisuus

osallistua kehitykseen, vaikuttaa omaan elämäänsä ja hyvinvointiinsa. Näin myös köyhyyden periytyminen lapsille ja tuleville sukupolville saataisiin katkaistua. Terveys, koulutus ja työllisyys ovat tässä avainasemassa.

Suomen omia kokemuksia eriarvoisuutta vähentävistä yhteiskunnallisista ratkaisuista hyödynnetään kehityspoliittisessa vuoropuhelussa niin kahden- kuin monenvälisessä yhteistyössä. Erityistä huomiota kiinnitetään haavoittuvien, helposti syrjäytyvien ja syrjittyjen ihmisryhmien – naisten, lasten, vammaisten ihmisten, kastittomien, hiv/aidsin kanssa elävien, etnisten vähemmistöjen ja alkuperäiskansojen sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien ihmisten – oikeuksiin ja tasavertaisiin osallistumismahdollisuuksiin.

III Kehityspoliitiikan tavoitteet

Suomen kehityspoliitiikan ensisijainen päämäärä on äärimmäisen köyhyyden poistaminen YK:n vuosituhattulistuksen kehitystavoitteiden (Millenium Development Goals, 2000) mukaisesti. Köyhien aseman parantamiseksi ja eriarvoisuuden vähentämiseksi tuetaan vihreää osallistavaa talouskehitystä, yhteiskunnan demokraattista kehitystä sekä oikeusvaltion ja ihmisoikeuksien toteutumista. On vastattava kysymykseen, miksi ihmiset ovat köyhiä. Köyhyyden poistamisen ohella kehityspoliitikalla edesautetaan myös muiden globaalien haasteiden kuten luonnonvarojen kestävämmän käytön sekä ilmastonmuutoksen ratkaisuja.

Vihreä osallistava talouskasvu hyödyntää luonnonvaroja kestävästi ja vastuullisesti. Sen hyödyt jakautuvat kaikkien kansalaisten hyväksi ja tuottavat turvallisuutta ja hyvinvointia. Terveet ja osaavat ihmiset voivat määrittää kehityksen suuntaa ja olla yhteiskuntiansa tuottavia jäseniä. Siksi kehityksen edellytyksinä ja kohteina ovat demokraattinen hallinto, ihmisoikeuksien toteutuminen, laaja-alainen koulutus, sosiaaliturva, terveyspalvelut, sukupuolten välinen tasa-arvo ja heikossa asemassa olevien ihmisryhmien voimaannuttaminen.

Suomen tavoitteet kehityspoliitikassa ja kehitysyhteistyössä ovat

- 1) ihmisoikeuksia kunnioittava, demokraattinen ja vastuullinen yhteiskunta,**
- 2) osallistava ja työllistävä vihreä talouskehitys,**
- 3) luonnonvarojen kestävä hallinta ja kokonaisvaltainen ympäristönsuojelu sekä**
- 4) inhimillisten voimavarojen vahvistaminen.**

Suomen kehityspoliitikka ja -yhteistyö on **ihmisoikeusperustaista** ja sitä määrittävät edellä selostetulla tavalla kolme läpileikkaavaa periaatetta: **sukupuolten välinen tasa-arvo, ilmastokestävyys ja eriarvoisuuden vähentäminen.**

TAVOITE 1: IHMISOIKEUKSIA KUNNIOITTAVA, DEMOKRATTINEN JA VASTUULLINEN YHTEISKUNTA

Ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja toimeenpano ovat kestäväen kehityksen toteutumisen edellytyksiä. Ihmisoikeusperustaisen lähtökohdan mukaisesti kehityspoliitikassa huomioidaan läpileikkaavasti paikallisen väestön oikeus saada tietoa omista perus- ja ihmisoikeuksistaan. Samalla tuetaan kumppanimaiden ihmisoikeuksien valvonnasta ja toimeenpanosta vastaavien viranomaisten toimintakykyä.

Demokraattiset yhteiskunnalliset instituutiot ovat toimivan ja kehittyvän valtion perusedellytyksiä. Ne takaavat kansalaisten yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun, luovat pohjan talouden kehitykselle sekä oikeudenmukaiselle yhteiskuntapolitiikalle. Aito demokratia edellyttää ihmisoikeuksien kunnioittamista ja toimeenpanoa. Oikeusvaltiossa ihmiset voivat osallistua kehityksen suunnitteluun ja itseään koskevaan päätöksentekoon ja erilaisten vähemmistöjen osallistumismahdollisuudet on turvattu. Oikeusvaltion

perustana ovat kaikille ihmisille kuuluvien ihmis- ja perusoikeuksien kunnioittaminen ja toimeenpano.

Kehityspolitiikalla ja -yhteistyöllä tuetaan demokratian peruspilareita – riippumatonta oikeuslaitosta, ilmaisunvapautta, vapaita ja rehellisiä vaaleja, parlamenttia ja sille vastuullista hallitusta, paikallishallintoa, puolueita ja kansalaisyhteiskunnan vapautta.

Pohjois-Afrikan ”arabikevään” tapahtumat olivat ennakoimattomia ja osoittivat, että kansainvälinen yhteisö oli väistänyt maiden demokratiavajeen painottaen näennäistä vakautta. Arabikevät muuttaa myös Suomen kehityspolitiikan painotuksia, ja siksi kehitysyhteistyövaroja voidaan kanavoida myös **ihmisoikeus- ja demokratiatukena** nopeaa yhteiskunnallista muutosta läpikäyvissä maissa.

Avoimuus, oikeus saada tietoa ja mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon ovat **hyvän hallinnon** keskeisiä periaatteita. Näitä avunantajat sekä kumppanimaat voivat yhdessä edistää. Sekä kehitysmaiden että avunantajamaiden kansalaisten on saatava tietää, mihin ja miten julkisia varoja käytetään. Korruptio ja varojen väärinkäyttö estävät ihmisoikeuksien toteutumisen. Avunantajat voivat tukea korruption vastaista toimintaa, kaventaa korruption elintilaa sekä edesauttaa demokratiaa edistävän avoimen tiedon jakamista myös viestinnän ja viestintäteknologian keinoin. Korruption vastaista työtä on tehtävä myös avunantajamaissa.

Kansalaisyhteiskunta on tärkeä toimija ja kumppani ihmisoikeusperustaisen kehitysyhteistyön toimeenpanossa. Kansalaisyhteiskunta vaatii hallitukselta, viranomaisilta ja yrityksiltä vastuullisuutta ja edistää siten demokraattista muutosta. Kehitysyhteistyöhön osallistuvien suomalaisten ja kansainvälisten kansalaisjärjestöjen suorilla yhteyksillä kumppanimaiden kansalaisjärjestöihin vahvistetaan demokratiaa. Hallitukset rajoittavat kansalaisyhteiskunnan vapautta lähes sadassa valtiossa, joten myös kehitysyhteistyössä on tuettava kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä.

Hyvän hallinnon periaatteet kuuluvat kaikkiin mekanismeihin, joilla päätöksiä yhteiskunnassa, työpaikoilla ja markkinoilla tehdään. Tukumalla hyvää hallintoa avunantajat edistävät myös taloudellista toimeliaisuutta, taloudellisten hyötyjen tasaista jakautumista sekä sosiaalisen pääoman vahvistumista. Toimiva lainsäädäntö ja verotusjärjestelmä sekä korruption vastaiset pelisäännöt selkeyttävät yritysten toimintaympäristöä. Samalla ne lisäävät yritysten ja investointien vaatimaa ennustettavuutta ja luottamusta.

Kehitystä ei tapahdu ilman **turvallisuutta** eikä turvallisuus lisäännä ilman kehitystä. Kokonaisvaltaista turvallisuutta synnytetään yhteistyöllä kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun, diplomatian sekä sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan kesken. Suomi painottaa naisten oikeuksia konfliktien kaikissa vaiheissa YK:n päätöslauselman 1325 mukaisesti. Kehitysyhteistyötä voidaan hallituksen rauhanvälitysohjelman mukaisesti lisätä alueilla, joilla tuetaan rauhanvälitys- ja kriisinhallintatehtäviä. Päätöksen kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan tukemisesta kehitysyhteistyövaroin tulee perustua kehityspoliittisiin tavoitteisiin ja noudattaa OECD:n asettamia ODA-kriteereitä.

Maaailman valtioista lähes viisikymmentä luokitellaan **hauraksi**. Yli 1,5 miljardia ihmistä elää valtioissa, jotka kärsivät jatkuvasta poliittisesta ja rikollisesta väkivallasta, joka aiheuttaa mittaamatonta inhimillistä kärsimystä, hätää ja turvattomuutta. Samalla kehitys tyrehtyy. Hyvin usein rikollinen väkivalta myös syö pohjaa sellaisilta rauhanprosesseilta, jotka ovat saaneet poliittisen väkivallan loppumaan. Arvo- ja määräysvallan puutteesta kärsivät heikot instituutiot eivät kykene tuottamaan turvallisuutta, oikeudenmukaisuutta ja työllisyyttä tukevaa talouskehitystä. Se voi johtaa kriiseihin maissa, jotka päällisin puolin vaikuttavat vakailta.

Valtion rakentaminen edellyttää pitkäjänteistä visiota ja sitoutumista. Kansainvälisellä yhteisöllä on tärkeä tukirooli, mutta viime kädessä omistajuuden ja johtajuuden on noustava tuettavien yhteiskuntien sisältä. Kansainvälisen tuen pitää erityisesti keskittyä valtion ja kansalaisyhteiskunnan välisen luottamuksen ja

suhteen vahvistamiseen, joka kattaa ihmisoikeudet, demokraattisen hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan. Myös köyhyyden vähentämisen edellytys on valtion kyky vastata perustehtävistään. Näihin kuuluvat turvallisuus ja oikeus, kyky kerätä vero- ja tullituloja, joilla puolestaan voidaan turvata peruspalvelut ja edistää työllisyyttä.

Konfliktien jälkeisessä tilanteessa valtiot tarvitsevat tukea taistelijoiden aseistariisuntaan, kotiuttamiseen ja paluuseen yhteiskuntaan. Turvallisuussektoria on uudistettava. Erityisiin tehtäviin kuuluvat myös pienaseiden laittoman leviämisen estäminen ja sääntelemättömän asekaupan torjuminen. Suomi ei salli asevientä konfliktialueille. Kaikkein vakavimpiin kansainvälisiin rikoksiin (joukkotuhonta, ihmisyyttä vastaan kohdistuvat rikokset ja sotarikokset) liittyvää rankaisemattomuutta on ehkäistävä.

Suomi edistää ihmisoikeuksia, demokratiaa ja vastuullista valtiota

- *tukemalla hyvää hallintoa ja oikeusvaltiota*
- *vahvistamalla avoimuutta, oikeutta tiedonsaantiin ja tilivelvollisuutta kumppanimaissaan sekä maailmanlaajuisesti*
- *tukemalla kansalaisyhteiskuntaa ja sen toimintavapautta*
- *vahvistamalla kumppanimaiden demokraattisia, kansalaisia palvelevia ja turvallisuutta tuottavia yhteiskunnallisia instituutioita*
- *ottamalla käyttöön erityisen demokratiatuen nopeaa muutosta läpikäyville maille*
- *tukemalla kehitysyhteistyövaroin kokonaisvaltaisen turvallisuuden hengessä hallituksen rauhanvälitysohjelman tavoitteita*
- *osallistumalla kansainvälisen yhteisön pyrkimyksiin auttaa hauraita valtioita kohti rauhaa ja kehitystä ja tukemalla niissä valtion rakentamista*
- *osallistumalla kansallisiin ja kansainvälisiin hankkeisiin pienaseiden laittoman leviämisen estämiseksi ja aseiden sääntelemättömän kaupan torjumiseksi.*

Suomen erityisiä vahvuuksia ovat

- *korruption vastainen työ, avoimuuden, tiedonsaannin, tilivelvollisuuden sekä oikeusvaltion vahvistaminen kumppanimaissa ja maailmanlaajuisesti*
- *naisten osallistaminen päätöksentekoon*
- *naisten oikeudet ja naisten osallistuminen konfliktien ennaltaehkäisyyn, rauhanturvaamiseen ja –rakentamiseen YK:n päätöslauselman 1325 mukaisesti*
- *suomalaisten, kansainvälisten ja kehitysmaiden kansalaisyhteiskunnan toimijoiden vahvistaminen*
- *omat kokemukset viranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan välisestä vuorovaikutuksesta*

TAVOITE 2. OSALLISTAVA JA TYÖLLISYYTTÄ EDISTÄVÄ VIHREÄ TALOUS

Vauraus ja hyvinvointi syntyvät ihmisen osaamisesta ja työstä. Talouskasvu ei yksin riitä, vaan sen tulee tuottaa tasa-arvoista inhimillistä kehitystä sekä yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan ja tehdä ihmisarvoista työtä. Vihreä talous perustuu luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja toimii luonnon kantokyvyn rajoissa sekä turvaa ekosysteemipalvelujen toiminnan. Kumppanimaan poliittisella tahdolla ja omalla toiminnalla on olennainen merkitys investointeja, yrittäjyyttä ja vastuullista yritystoimintaa tukevan toimintaympäristön luomisessa ja vahvistamisessa.

Köyhyyttä voidaan vähentää luomalla kunnollisia työpaikkoja. Suuri osa kumppanimaiden köyhistä työllistää itsensä epävirallisesti yksityisellä sektorilla. Merkittävä osa näistä pienyrittäjistä on naisia. Useimmiten kysymys on pikemminkin päivittäisestä selviytymisestä, ei varsinaisesta yritystoiminnasta, jolla on kasvun edellytyksiä ja joka luo vaurautta ja hyvinvointia. Laaja epävirallinen talous on myös osasy siihen, että valtioiden verotulot pysyvät alhaisina, eikä valtiolle näin kerry varoja sosiaaliturvaan ja julkisiin palveluihin.

Kehitysmaat ovat usein riippuvaisia alhaisen jalostusasteen tuotannosta ja vienti on muutaman perushyödykkeen varassa. Etenkään köyhimmät maat eivät pysty tuottamaan kilpailukykyisiä tuotteita kansainvälisille markkinoille, eivätkä niiden taloudet houkuttele riittävästi kotimaisia tai ulkomaisia sijoituksia.

Maan sisäinen, alueellinen ja kansainvälinen kauppa ovat kehitysmailla mahdollisuus ponnistella irti äärimmäisestä köyhyydestä. Niiden tulee voida integroitua tasapainoisesti kansainväliseen kauppaan ja hyötyä kaupan tuomista mahdollisuuksista. Kauppapolitiikassa on huomioitava köyhimpien kehitysmaiden erityisasema markkinoillepääsyssä, joustaa sääntöjen toimeenpanossa sekä antaa kauppasopimusten neuvottelemista ja soveltamista koskevaa asiantuntijatukea.

Kauppaa tukevalla kehitysyhteistyöllä (*Aid for Trade*) edistetään terveen yritystoiminnan ja ihmisarvoisten työpaikkojen syntymistä, kehitysmaiden tuotannollista perustaa, investointeja ja taloudellista infrastruktuuria sekä tuetaan kehitysmaita kauppasopimusten toimeenpanossa. Se parantaa kumppanimaiden yrittäjyyden edellytyksiä, jotta yritykset voivat kasvaa ja luoda työpaikkoja. Lisäksi panostetaan itsensä työllistävien mikroyrittäjien aseman parantamiseen ja tuomiseen virallisen talouden piiriin. Naisten mahdollisuuksia osallistua täysipainoisesti tuottavaan toimintaan ja päätöksentekoon edistetään, samoin nuorten työllistymistä. Myös hauraimissa valtioissa on tuettava yksityissektorin toimintaedellytyksiä.

Taloukasvu ja oikeudenmukaisuuteen pyrkivä talouspolitiikka luovat yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan, työhön ja perusturvaan. Kehitysyhteistyöllä tulee auttaa kehitysmaita verotusjärjestelmien ja julkisten palvelujen kehittämisessä. Tarvitaan myös kansainvälisiä toimia veronkierron ehkäisemiseksi ja säätelemättömän pääomakadon hillitsemiseksi. Veroparatiisien sulkemiseksi on parannettava verotietojen vaihtoa valtioiden kesken, kehitettävä kirjanpitolukemien ylläpitoon liittyviä kansainvälisiä standardeja, tiukennettava yritysten raportointivelvollisuutta ja lisättävä viranomaisten tietojen vaihtoa. Kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden vakautta, läpinäkyvyyttä ja vastuullisuutta tulee lisätä esimerkiksi rahoitusmarkkinaveron käyttöönottolla. Siitä kertyviä varoja voidaan ohjata kehitys- tai ilmatorahoitukseen.

Ylivelkaantuminen jarruttaa monen köyhän maan taloukasvua ja kehitystä. Velkakestävyuden saavuttamiseksi pitää kestävän lainanoton rinnalla myös auttaa kehitysmaita laventamaan vientipohjaansa ja omia tulonlähteitään. Jatkossa on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota siihen, miten kehitysmaiden julkisen velan hallinnointia parannetaan. Laina- ja apumuotoista kehitystukea yhdistettäessä on varmistettava, ettei näin lisätä kehitysmaiden ylivelkaantumista.

Myös yrityksillä on yhteiskunnallista vastuuta toimintansa taloudellisista, sosiaalisista ja ympäristövaikutuksista. Vastuullisuus on yhä enemmän osa yritysten strategista liiketoimintaa, siksi sille liittyy uudenlaisia riskejä. Vastuullisuus ilmenee toimintaa ohjaavina arvoina, toteutettuina toimenpiteinä sekä näitä koskevina avoimuutena. Tuottajille voidaan taata oikeudenmukainen korvaus työstään esimerkiksi soveltamalla reilun kaupan järjestelmää. Yritysten vapaaehtoisen yhteiskuntavastuun lisäksi tarvitaan myös globaalia sääätelyä ja kuluttajavastuuta. Suomi edistää yhteiskuntavastuuta yhdessä yritysten kanssa ja pyrkii saamaan aikaan sääätelyä, joka hyödyttää edistyksellisimpiä toimijoita.

Tieto- ja osaamisyhteiskunta, innovaatiot ja kestävä teknologia ovat kehityksen perusta. Kehitysmaiden asiantuntijuuden ja tietoyhteiskunnan kehittyminen ovat kulmakiviä sekä apuriippuvuuden vähenemiselle että avun tehokkuudelle. Suomi painottaa tiedon avoimuutta, koulutusta ja kestävä teknologiaa keinoina edistää tasa-arvoa, demokratiaa ja julkisten palveluiden saatavuutta, laajapohjaista kasvua sekä pienyrittäjyyttä.

Suomi edistää vihreää taloutta

- *tukemalla toimintaympäristöä, joka luo tervettä yritystoimintaa ja ihmisarvoisia työpaikkoja*
- *vahvistamalla kumppanimaiden verotusjärjestelmiä sekä julkista varainhallintaa ja sen läpinäkyvyyttä*
- *pyrkimällä kasvattamaan kehitysrahoituksen eri muotoja*
- *kansainvälisellä kauppaja- ja kehitysagendalla, joka edistää vihreää osallistavaa taloutta ja luo mahdollisuuksia myös köyhimmille*
- *tukemalla kehitysmaiden kapasiteettia ja mahdollisuuksia hyötyä kaupasta sekä osallistua alueellisiin ja monenkeskisiin kauppaneuvotteluihin*
- *tukemalla alueellista talousintegraatiota*
- *vaikuttamalla laittomaan pääomapakoon sekä veroparatiisien sulkemiseen*
- *osallistamalla kansainvälisiin velkahelpotusaloitteisiin ja sitoutumalla niiden rahoittamiseen ja kehittämiseen*
- *edistämällä yritysten yhteiskuntavastuuta sekä sen vaatimaa globaalia säätelyä, ja muun muassa Global Compact-aloitetta tukemalla*
- *tukemalla tiede-, teknologia- ja innovaatiojärjestelmien sekä tieto- ja osaamisyhteiskunnan kehittämistä*

Suomen erityisiä vahvuuksia ovat

- *naisten mahdollisuudet toimia ja menestyä yrittäjinä ja taloudellisina päättäjinä*
- *köyhiä ihmisiä ensisijaisesti palvelevan ja heitä osallistavan liiketoiminnan syntyminen*
- *uuden informaatiotekniikan hyödyntäminen kehitykseen*
- *julkisen ja yksityisen sektorin sekä kansalaisyhteiskunnan kumppanuudet (PPP) kehitystä edistäviin investointeihin*

TAVOITE 3. LUONNONVAROJEN KESTÄVÄ HALLINTA JA KOKONAISVALTAINEN YMPÄRISTÖNSUOJELU

Pääosa maailman köyhimmistä ihmisistä elää luonnonvaroiltaan rikkaissa maissa. Vihreän talouden ja luonnonvarojen kestävä hyödyntämisen avulla kehitysmaat pystyvät edistämään oman maansa kehitystä ja hyvinvointia. Kehityspolitiikalla ja -yhteistyöllä voidaan tukea ympäristönsuojelua, luonnon monimuotoisuutta ja luonnonvarojen kestävä käyttöä niin, että elämän perusedellytykset säilyvät myös tuleville sukupolville.

Luonnonvarojen hyödyntämiseen sisältyy vakavia riskejä, huonoja käytäntöjä ja korruptiota. Kestävä, resurssitehokas ja demokraattinen luonnonvarojen hallinta kumppanimaissa varmistaa, että luonnonvaroista saadut tulot hyödyttävät alkuperämaata sekä jakautuvat koko väestön hyväksi. Tätä avunantajat voivat tukea. Maailmanlaajuisesti on myös kehityspolitiikan keinoin puututtava laittomaan ja suoranaisesti rikolliseen luonnonvarojen hyödyntämiseen. Luonnonvarasektorilla toimivien yritysten toiminnan vastuullisuutta, avoimuutta ja läpinäkyvyyttä ei voi liikaa korostaa. Tätä edistävät muun muassa EU:n laittomien hakkuiden ja puukaupan hillintään tähtäävä sekä hyvää hallintoa edistävä FLEGT-ohjelma sekä kansainvälinen EITI-aloite (Extractive Industry Transparency Initiative), joita Suomi tukee.

Luonnonvarojen hyvä hallinto kytkeytyy läheisesti kysymykseen tulevaisuuden energiansaannista. Energiansaantia voidaan lisätä kestävästi erityisesti edistämällä energiatehokkuutta ja uusiutuvien energialähteiden laajamittaista ja kestävää käyttöä. Edistämällä energiasektorin hyvää hallintoa avunantajat auttavat kehitysmaita saamaan myös yksityisen sektorin investointeja, luomaan vihreitä työpaikkoja sekä kehittämään ympäristö- ja energiateknologiaosaamista. Kehitysmaita on autettava niukkahiiliseksi, ja Suomi pyrkiikin omissa kumppanimaissaan pitkällä aikavälillä hiilineutraaliuteen. Energiainvestointien ja muiden infrastruktuurihankkeiden sekä strategioiden ja ohjelmien ympäristövaikutusten lisäksi on huolella arvioitava

myös niiden yhteiskunnalliset vaikutukset esimerkiksi alueen asukkaiden oikeuksiin ja toimeentuloon. Kielteiset vaikutukset on minimoitava sekä suunnittelussa että toteutuksessa, ja arviointien on oltava aidosti osallistavia. Suomi ei rahoita ydin- ja hiilivoimaa tai suurpatoja ja edistää tätä kantaa mahdollisuuksien mukaan kansainvälisissä järjestöissä.

Väestönkasvu, kaupungistuminen ja ilmastonmuutos lisäävät kilpailua luonnonvaroista ja maa-alasta. Samalla ne rajoittavat monien yhteisöjen elinmahdollisuuksia ja uhkaavat niiden toimeentuloa. Pahimmillaan ympäristön tuhoutuminen, maanomistuskysymykset ja kiistat luonnonvarojen käytöstä aiheuttavat väkivaltaisia konflikteja. Vastaavasti luonnonvarojen läpinäkyvä ja oikeudenmukainen hallinta lisää yhteiskunnallista vakautta ja on tärkeässä roolissa konfliktien ehkäisemisessä ja niiden ratkaisemisessa. Yhteiset luonnonvarat ja niiden käyttöön liittyvät sopimukset sekä instituutiot voivat kasvattaa luottamusta maiden ja yhteisöjen välillä. Kaupunkien kestävä kehitys vuorovaikutuksessa ympäröivän maaseudun kanssa tukee luonnonvarojen kestävää käyttöä.

Globaalin ruokaturvan saavuttaminen on kansainvälisen kehityspolitiikan suurimpia haasteita. Oikeus ruokaan on osa oikeutta ihmisarvoiseen elämään. Yli kaksi kolmasosaa äärimmäisessä köyhyydessä elävistä ihmisistä asuu maaseudulla. Maatalous on pääelinkeino suurimmalle osalle maaseudun ihmisistä. Viisisataa miljoonaa pienviljelijää, joista suurin osa on naisia, tuottaa ruokaa noin kahdelle miljardille ihmiselle. He viljelevät 80 prosenttia Aasian ja Afrikan viljelyalasta ja tuottavat 80 prosenttia ruuasta, joka kulutetaan kehitysmaissa. Kehitysmaiden pienviljelijät ovat avainasemassa globaalin ruokaturvan saavuttamisessa. Globaalin ruokaturvan edistämiseen tarvitaan eri toimijoiden monipuolista yhteistyötä ja politiikka-alojen johdonmukaisuutta. Ruokaturvan toteutuminen edellyttää, että muiden muassa maatalous-, kalastus-, kauppa-, energia-, terveys-, ympäristö- ja luonnonvarapolitiikat ovat linjassa kehityspolitiikan kanssa. Hyvinvoinnin lisäksi ruokaturva edistää yhteiskunnallista vakautta ja turvallisuutta.

Ihmisoikeusperustaisuuden, johdonmukaisuuden, avoimuuden ja hyvän hallinnon periaatteiden on ohjattava myös vesivarojen ja metsien käyttöä sekä niitä koskevaa kehityspolitiikkaa ja -yhteistyötä. Vesivarat ja metsät kytkeytyvät laaja-alaisesti kehitykseen, köyhyyden vähentämiseen ja turvallisuuteen. Terveyttä, hyvinvointia ja siten kehitystä ei voida saavuttaa ilman oikeutta puhtaaseen veteen ja viemärintiin. Vesivarojen tasapuolinen ja kokonaisvaltainen hallinta ehkäisee konflikteja sekä maiden välillä että niiden sisällä. Metsien merkitys ruokaturvan ja toimeentulon lähteenä sekä hiilinieluna ilmastonmuutoksen torjumiseksi on kiistaton. Metsät ylläpitävät lajien monimuotoisuutta, maan tuottokykyä ja torjuvat aavikoitumista sekä vahvistavat kuivien alueiden elinkelpoisuutta ja niistä riippuvaisten ihmisten ruokaturvaa. Yhteisömetsätalous on tärkeä keino edistää kestävyyttä, nykyistä oikeudenmukaisempaa etujen jakautumista ja parempaa toimeentuloa. Globaalin REDD+ ohjelman avulla voidaan luoda taloudellisia kannusteita metsien häviämisen ja haaskauksen estämiseksi.

Ilmastonmuutos rajoittaa jo nyt monien yhteisöjen elinmahdollisuuksia ja uhkaa toimeentuloa. Koska kilpailu luonnonvaroista kiihtyy väestön kasvaessa, on varmistettava, että luonnonvarojen hyödynnettäessä lähtökohtana ovat paikallisyhteisöjen tarpeet sekä kestävä kehitys ja vihreän talouden periaatteet. Rion ympäristösopimusten (ilmasto, aavikoituminen ja luonnon monimuotoisuus) toimeenpanolla on selkeitä kehityspoliittisia vaikutuksia ja myös keskinäisiä yhteyksiä, jotka tulee hyödyntää. Tällaisia ovat muun muassa ilmastonmuutoksen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen ja ekosysteemilähestymistavan soveltaminen ilmastonmuutokseen sopeutumiseen. Ilmastonmuutos aiheuttaa lisääntyvää maaperän köyhtymistä ja aavikoitumista, ja tämä vaikuttaa luonnonvarojen heikkenemiseen etenkin kuivilla alueilla.

Suomi edistää luonnonvarojen kestävää hallintaa ja käyttöä sekä kokonaisvaltaista ympäristönsuojelua

- *tukemalla uusiutuvan energian saantia sekä energiatehokkuutta*
- *edistämällä materiaalitehokkuutta*
- *painottamalla kehitysmaiden ja erityisesti naisten asemaa ja erityistarpeita ympäristö- ja*

ilmastosopimusten toimeenpanossa

- *tukemalla ruokaturvaa johdonmukaisella politiikalla sekä kansallisesti että globaalisti*
- *vahvistamalla paikallisten yhteisöjen oikeutta luonnonvarojen käyttöön*
- *vaikuttamalla maanomistusolojen selkeyttämiseen ja köyhimpien maa-omistajien turvaamiseen, mukaan lukien naisten tasavertainen oikeus omistaa ja käyttää maata*
- *sitoutumalla ilmastorahoitukseen julkisia, yksityisiä ja innovatiivisia rahoituslähteitä käyttäen*
- *auttamalla kehitysmaita sopeutumaan ilmastonmuutokseen*
- *tukemalla luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä maailmanlaajuisesti*

Suomen erityisiä vahvuuksia ovat

- *luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen ja läpinäkyvä, vastuullinen hallinta*
- *valtion tutkimuslaitosten osaamisen hyödyntäminen kehitysyhteistyössä*
- *vesihuollon, sanitaation ja hygienian oikeusperustaisuuden vahvistaminen*
- *vesivarojen oikeudenmukainen ja kestävä hallinta mukaan luettuna rajavesistöt*

TAVOITE 4: INHIMILLISET VOIMAVARAT

Osaamista, terveyttä ja hyvinvointia tukeva kehityspolitiikka vahvistaa kumppanimaiden inhimillisiä voimavaroja ja edistää yhdenvertaisuutta. Erityisesti haavoittuvien ja helposti syrjäytyvien ryhmien aseman vahvistaminen vähentää eriarvoisuutta ja luo edellytyksiä kestäväan kehitykseen. Ihmisillä tulee olla riittävät kannustimet ja mahdollisuus tehdä tietoisia valintoja ja kantaa vastuu omasta ja perheensä elämästä sekä elinympäristöstään. Koulutus ja hyvä terveys lisäävät ihmisten mahdollisuuksia tiedostaa omat oikeutensa ja hallita omaa elämäänsä, työllistyä sekä parantaa hyvinvointiaan ja toimeentuloaan. Koulutus, sukupuolten välinen tasa-arvo ja taloudellinen tuottavuus liittyvät vahvasti toisiinsa.

Maailmaa kansoittaa väkirikkaampi sukupolvi kuin koskaan ennen. Suurin osa maailman väestöstä on lapsia ja nuoria, jotka asuvat perinteisten teollisuusmaiden ulkopuolella. Samaan aikaan teollisuusmaiden väestö vanhenee ja ikäluokat pienenevät. Jotta tulevilla sukupolvilla olisi mahdollisuus hyvään elämään, on turvattava erityisesti nuoren sukupolven tulevaisuuden näkymät. Väestönkasvulla, kehityksellä ja turvallisuudella on yhteys väestöliikkeisiin. Elämisen mahdollisuuksia edistämällä ja puolustamalla voidaan vähentää pakkoa muuttaa pois kotiseudulta.

Luku- ja kirjoitustaito sekä muu yleissivistys tarjoavat avaimet kaikkien osallistumiselle yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja päätöksentekoon. Tasa-arvoisella ja laadukkaalla perus-, ammatillisella ja korkeakoulutuksella voidaan varmistaa tarkoituksenmukainen osaaminen yhteiskunnan eri osa-alueilla. Kaikkien saatavilla oleva laadukas koulutus edistää nuorten ja aikuisten työllistymistä, innovaatioita, yritystoimintaa ja siten myös osallistavaa taloudellista kehitystä.

Monissa kehitysmaissa lähes kaikki tytöt ja pojat aloittavat jo peruskoulun, mutta monet heistä, etenkin tytöt, jättävät koulun kesken. Myös vammaiset lapset sekä etnisten ja kielellisten vähemmistöjen ja konfliktialueiden lapset jäävät vielä usein vaille riittävää koulutusta.

Vammaisia henkilöitä on maailman ihmisistä noin 15 prosenttia. Suomi on luonut esimerkillisiä käytäntöjä vammaisten henkilöiden saamiseksi osaksi yhteiskuntaa toimimalla kansalaisjärjestöjen kumppanina. Suomi on saanut hyviä tuloksia vammaisten lasten koulunkäynnin tukemisessa siten, että käytäntö on siirtynyt valtion, kuten Etiopian, omiin koulutussuunnitelmiin.

Kehitysmaat kohdistavat Suomeen paljon odotuksia laadukkaaseen koulutukseen alalla. Koulutuksen laadussa on parantamista kaikilla koulutuksen tasoilla, eikä peruskoulutus takaa työelämän tai jatkokoulutuksen vaatimia

taitoja. Peruskoulunsa päättäneiden määrä on monissa maissa kuitenkin jo kasvanut huomasti, eikä toisen asteen koulutuspaikkoja ole tarjolla kuin pienelle osalle halukkaista. Laadukasta koulutusta on tarjolla vain pienelle etuoikeutetulle joukolla. Kehitysmaat tarvitsevat nyt tukea ja ratkaisuja kestävien ja työllistävien koulutuspalvelujen tarjoamiseksi kasvavalle nuorten joukolla. Myös korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten laadun parantaminen on tärkeä kehityskohde.

Terveysalan kehitysyhteistyössä Suomen painopisteitä ovat perusterveydenhuollon vahvistaminen ja terveysjärjestelmien kehittäminen sekä seksuaali- ja lisääntymisterveysoikeudet mukaan lukien äitiysterveyspalvelut, sekä hiv- ja tuberkuloosin tartuntojen ehkäisy. Äitikuolleisuuteen liittyvä vuosituhattavoite etenee kaikkein hitaimmin, joten naisten ja tyttöjen terveyden edistäminen vaatii erityishuomiota. Sukupuolittuneen väkivallan ja haitallisten asenteiden, tapojen ja käytäntöjen vähentämiseksi tarvitaan monialaista yhteistyötä. Äitiys- ja lasten terveydenhoito samoin kuin hiv/aids-palvelut on saatettava osaksi perusterveydenhuoltoa. Terveyspalvelujen pitää olla tasapuolisesti kaikkien saavutettavissa, myös kaikkien köyhimpien sekä helposti syrjäytyvien ryhmien. Kehitysmaat tarvitsevat tukea myös kamppailussaan kaksinkertaista tautitaakkaa vastaan; tarttuvien tautien lisäksi kehitysmaiden ihmisiä ja terveysjärjestelmiä rasittavat elintapojen muutoksen aiheuttamat ei-tarttuvat taudit.

Suomi edistää inhimillisten voimavarojen vahvistamista

- *tukemalla globaalien koulutus- ja terveystavoitteiden saavuttamista yhteistyössä muiden samanmielisten maiden kanssa eri foorumeilla*
- *tukemalla lasten ja nuorten, erityisesti tyttöjen oikeutta koulutukseen varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle*
- *kannustamalla terveyden ja hyvinvoinnin sisällyttämistä kaikkeen päätöksentekoon (Health in All Policies)*

Suomen erityisiä vahvuuksia ovat:

- *naisten ja tyttöjen seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet*
- *koulutusjärjestelmien kehittäminen hyödyntäen Suomen kokemusta ja mainetta koulutuksen mallimaana*
- *vammaisten, lasten ja syrjäytyvien ryhmien kuten etnisten ja kielivähemmistöjen sekä konfliktialueiden lasten oikeudet*

Humanitaarinen apu

Vuosittain sadat miljoonat ihmiset kärsivät luonnononnettomuuksien, sotien ja aseellisten konfliktien seurauksista. Humanitaarisen toiminnan tavoitteena on pelastaa ihmishenkiä, lievittää inhimillistä hätää ja ylläpitää ihmisarvoa kriisien aikana. Yli 43 miljoonaa ihmistä on pakon edessä jättänyt kotinsa ja tarvitsee siten erityissuojelua. Suurin ja kasvava joukko ovat maan sisäiset pakolaiset (IDP), joita vuonna 2010 oli lähes 28 miljoonaa. Pakolaisia ja valtiottomia ihmisiä oli 15 miljoonaa. Suomi korostaa haavoittuvien ryhmien sekä

erityisesti naisten ja tyttöjen oikeuksien ja tarpeiden huomioimista.

Suomen humanitaarinen apu perustuu humanitaariseen oikeuteen, kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin ja pakolaisoikeuteen, ja periaatteisiin, jotka korostavat humanisuutta, tasapuolisuutta, puolueettomuutta ja riippumattomuutta. Hyvän humanitaarisen avun periaatteiden mukaisesti Suomi antaa apua yksinomaan tarpeeseen perustuen, ei poliittisista, sotilaallisista tai taloudellisista lähtökohdista käsin. Riippumattomuus ja puolueettomuus ovat perusedellytyksiä avun perille saamiselle ja avustustyöntekijöiden turvallisuudelle. Suomi korostaa YK:n johtavaa roolia humanitaarisen avun toimijana, tavoitteena tehokas ja hyvin koordinoitu kansainvälinen humanitaarisen avun järjestelmä. Tätä Suomi edistää tukemalla YK:n humanitaarisen avun reformia. Suomi painottaa siviili- ja sotilastoimijoiden välistä selkeää työnjakoa ja noudattaa YK:n humanitaarisen avun koordinaatiotoimiston (UNOCHA) suuntaviivoja sotilaallisten voimavarojen käytöstä humanitaarisen avustustoiminnan tukena.

Taatakseen tuloksellisen toiminnan Suomi keskittää humanitaarisen rahoituksensa YK-järjestöille, Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liikkeelle sekä Euroopan komission humanitaarisen avun ja pelastuspalvelun pääosaston ECHO:n kumppanuusstatuksen saaneille suomalaisille kansalaisjärjestöille. Humanitaarinen apu rahoitetaan kehitysyhteistyömäärärahoista, minkä vuoksi Suomen humanitaarisen avun painopiste on köyhimmässä maissa. Suomi tukee myös humanitaarista miinatoimintaa YK-järjestöjen sekä kansainvälisten ja kotimaisten kansalaisjärjestöjen kautta. Humanitaaristen kriisien uhreja tuetaan rahoittamalla järjestöjä joustavasti ja oikea-aikaisesti. Tässä kunnioitetaan humanitaarisia periaatteita ja sitoudutaan puolueettomaan, tarveperustaiseen humanitaarisen toimintaan. Suomen toimintaa parannetaan uudistamalla humanitaarisen avun linjaukset ja laatimalla määrärahojen käyttöä koskevan ohjeistus.

Suomi edistää siviilien suojelua tukemalla pakolaisten ja maan sisäisten pakolaisten (IDP) asemaa koskevien kansainvälisten sopimusten ratifiointia ja toimeenpanoa. Lisäksi Suomi toimii humanitaaristen ja sotilastoimijoiden välisen selkeän työnjaon varmistamiseksi katastrofi-, sota- ja selkkausalueilla. Suomi osallistuu kansainvälisen humanitaarisen avun järjestelmän vahvistamiseen ennakoivan ja aktiivisen johtokunta- ja EU-työskentelyn kautta. Vaikutetaan myös hyvän humanitaarisen avun periaatteiden edistämiseen ja avunantajien käytäntöjen yhdenmukaistamiseen.